

Gelbėkit vaikus

ORGANIZACIJOS „GELBĖKIT VAIKUS“ STRATEGIJA 2025–2027 M.

TURINYS

03 KAS MES?

04 MISIJA IR VIZIJA

05 2025–2027 M. STRATEGINĖS KRYPTYS

06 VAIKŲ EMOCINĖS SVEIKATOS STIPRINIMAS

07 ANKSTYVOJO RYŠIO SU VAIKU KŪRIMAS IR POZITYVUS AUKLĖJIMAS

08 PARAMA PAŽEIDŽIAMIAUSIEMS VAIKAMS IR JŲ ŠEIMOMS

09 VAIKŲ DALYVAVIMAS IR ADVOKACIJA

KAS MES?

NUOSEKLUS RYŽTAS PADĖTI

Organizacija „Gelbėkit vaikus“ nuo 1991 m. siekia vaiko teisių įgyvendinimo Lietuvoje bei nepaliojamai padeda pažeidžiamiausiems vaikams ir jų šeimoms. Laikomės principo pripažinti, gerbti ir skatinti universalias visų vaikų teises išgyventi, būti apsaugotiems ir vystytis. Mums svarbus kiekvienas Lietuvoje gyvenantis vaikas.

BENDRUOMENIŲ PALAIKYMAS

Dirbdami su bendruomenėmis turime galimybę greitai reaguoti, kai vaikui ar jo šeimos nariams prireikia pagalbos arba ištinka didesnės krizės. Siekdami vykdyti įsipareigojimus vaikams, mes įsiklausome į bendruomenių poreikius ir ieškome galimybių juos atliepti, stipriname ryšius bei palaikome vieni kitus.

ATSIDAVIMAS IR INOVATYVUMAS

Nuolat klausiamo vaikų nuomonės ir ieškome efektyviausių programų, novatoriškų bei pažangių metodų, padedančių įveikti iššūkius, su kuriais jie susiduria. Patys nuolat mokomės, kad galėtume kuo greičiau reaguoti į įvairias krizes.

BENDRADARBIAVIMAS

Įkvepiantis bendradarbiavimas su vaikų dienos centrais, ugdymo įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, pasaulinio *Save the Children* tinklo nariais, valstybės institucijomis bei kitais partneriais ir rėmėjais padeda kurti vertę Lietuvos vaikams ir kartu siekti ambicingų tikslų.

MŪSŲ VIZIJA

Pasaulis, kuriame kiekvienam vaikui suteikta teisė į išlikimą, apsaugą, vystymąsi ir visavertį gyvenimą.

MŪSŲ MISIJA

Dėti visas pastangas, kad pasaulyje keistųsi požiūris į vaikus; siekti kiek įmanoma greitesnių, tačiau ne trumpalaikių pokyčių jų gyvenime.

2025–2027 M. STRATEGINĖS KRYPTYS

**1. VAIKŲ EMOCINĖS
SVEIKATOS STIPRINIMAS**

**2. ANKSTYVOJO RYŠIO SU VAIKU
KŪRIMAS IR POZITYVUS
AUKLĖJIMAS**

**3. PARAMA
PAŽEIDŽIAMIAUSIEMS
VAIKAMS IR JŲ ŠEIMOMS**

**4. VAIKŲ DALYVAVIMAS IR
ADVOKACIJA**

Prie strategijos kūrimo prisidėjo:

994 jaunuoliai (14–18 m.)

88 organizacijos nariai

12 padalinių vadovų,
valdybos nariai ir
darbuotojai

2024 m. pradžioje
Lietuvoje gyveno

502 892 VAIKAI

VAIKŲ EMOCINĖS SVEIKATOS STIPRINIMAS

Remiantis organizacijos „Gelbėkit vaikus“ apklausos* duomenimis (n=994), didžiausiais iššūkiais vaiko gerovei patys 14–18 m. vaikai įvardijo spaudimą mokykloje (66 %), nežinojimą, kaip kovoti su liūdesiu, pykčiu, baime ir nerimu (58 %), patyčias (56 %), sunkumus šeimoje (52 %), netikrumą dėl ateities (52 %), jautimąsi neišgirstu ar nerimtai vertinamu (50 %).

66 % Spaudimas mokykloje

58 % Nežinojimas, kaip kovoti su liūdesiu, pykčiu, baime ir nerimu

56 % Patyčios

52 % Sunkumai šeimoje

52 % Netikrumas dėl ateities

50 % Jautimąsis neišgirstu ar nerimtai vertinamu

Paprašyti dešimtbalėje skalėje įvertinti savo savijautą per pastarąsias 30 dienų, daugiausiai vaikų pasirinko savijautą vertinti penkiais (16 %), septyniais (15 %) bei aštuoniais (15 %) balais. Visų apklausoje dalyvavusių vaikų vidutinis savijautos vertinimo balas – 6,2.

Berniukai savo savijautą vertino geriau nei mergaitės (atitinkamai 6,9 ir 6 balai). Prasčiausiai savo savijautą vertino vaikai, gyvenantys skurde, ir vaikai, priklausantys LGBTQI+ (vidutiniškai 4,7 balo).

Vaikų teigimu, suaugusieji galėtų padėti vaikams stiprinti jų emocinę gerovę, mokyklose mokydami vaikus apie emocinę sveikatą ir tai, ką jie gali padaryti, kad jaustųsi geriau (53 %), padėdami vaikams gauti pagalbą neprašant jų tėvų / globėjų leidimo (51 %) bei parodydami vaikams, kad emocinės sveikatos problemų nereikia gėdytis (51 %).

KAIP SIEKSIME POKYČIŲ?

Vykdydime psichosocialinio stiprinimo programas **HEART** ir **TeamUP** bei dalinsime emocinio stiprinimo dėžutes.

HEART – tai įvairias meno rūšis integruojanti psichosocialinė programa 4–18 m. vaikams, kurioje pasitelkiant skirtingas meno formas siekiama padėti geriau suprasti emocijas ir padrašinti apie jas kalbėti. Programa padeda vaikui įveikti emocinę atskirtį, ugdyti pasitikėjimą savimi ir jaustis saugesniam, stiprina norą mokytis naujų dalykų, kurti tvarius santykius su bendraamžiais, suaugusiais ir bendruomene.

2020–2022 m. Vilniaus universiteto COVID-19 pandemijos bei karantino metu atlikto tyrimo „Ilgalaikis ekranų poveikis vaikų fizinei ir psichikos sveikatai“ (n=900) duomenimis, nuotolinis mokymasis turėjo neigiamą poveikį 7–14 m. vaikų socialiniams įgūdžiams. Iki 32 % vaikų dabar yra ties klinikinių sutrikimų riba. Vaikai teigia, kad jaučiasi įstrigę, liūdni, pradėję susidomėjimą ir motyvaciją.

2022 m. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto atliktame Moksleivių gyvenimo ir sveikatos tyrime (n=6637) 27 % 5–9 klasių jaunuolių nurodė, kad iš jų dažnai tyčiojami. Apskritai Lietuvoje jauni žmonės patiria nemažai sunkumų, stokoja vidinių išteklių ir išorinės pagalbos savo psichologinei pusiausvyrai palaikyti. Lietuvos moksleivių rodikliai nesiekia Europos šalių vidurkio, ypač dėl gebėjimo spręsti savo problemas ir siekti tikslų, išgyvenamo vienišumo.

TeamUP – judesiu grįstos veiklos ir žaidimai, stiprinantys pažintinį, fizinį, emocinį ir socialinį vaikų vystymąsi. Programos metu nagrinėjant baimės, pykčio, streso, konfliktų, pagarbos, patyčių, atkaklumo ir draugystės temas skatinama vaikų psichosocialinė gerovė bei stiprinamas jų psichologinis atsparumas.

Emocinio stiprinimo dėžutės – individualūs rinkiniai vaikams, padedantys savarankiškai stiprinti emocinį raštingumą ir valdyti stresą.

ANKSTYVOJO RYŠIO SU VAIKU KŪRIMAS IR POZITYVUS AUKLĖJIMAS

Tėvystė yra džiuginanti, įkvepianti, tačiau atsakinga ir kartais varginanti kelionė. Tai milžiniškas iššūkis – vesti vaiką suaugusiųjų pasaulio link, mokant to, ką jis turi perprasti siekdamas laimingo ir sėkmingo gyvenimo. Visiems tėvams pasitaiko akimirky, kai tas iššūkis atrodo nepakeliamas ir gali apnikti abejonės, kai nebežinai, kaip pasielgti, o kartais prisideda ir kiti gyvenimo sunkumai bei įtampa, galinti virsti emocijų protrūkiu.

2023 m. Vaiko teisių linija sulaukė 8 616 skambučių iš suaugusiųjų, kuriems rūpėjo pasikalbėti apie tėvystės iššūkius, pranešti apie galimus vaiko teisių pažeidimus, o patiems vaikams norėjosi pasitarti ar paprašyti pagalbos. 1 194 iš gautų kreipimųsi virto pranešimais dėl galimai pažeistų vaiko teisių. Iš viso 2023 m. Vaiko teisių ir įvaikinimo tarnyba gavo 57 471 pranešimą apie galimus vaiko teisių pažeidimus dėl 33 090 vaikų. Užfiksuoti 3 987 galimi smurto prieš vaiką atvejai. Manytina, kad kasmet gausėjantys pranešimai apie galimus vaiko teisių pažeidimus rodo augantį visuomenės nepakantumą vaiko teisių pažeidimams ir smurtui prieš vaiką.

KAIP SIEKSIME POKYČIŲ?

Vykdydysime ankstyvojo ryšio su vaiku kūrimo programą „**Building Brains**“, dalinsimės patarimais apie ankstyvojo ryšio su vaiku kūrimą su kūdikių susilaukusiomis šeimomis, didinsime pozityvaus auklėjimo programų „**Pozityvus auklėjimas kiekvienai dienai**“ ir „**Saugi šeima**“ prieinamumą, sieksime, kad informacija apie pozityvaus auklėjimo būdus pasiektų tėvus, negalinčius dalyvauti grupiniuose užsiėmimuose.

Vaiko teisių konvencijoje pripažįstama, kad tėvai, atlikdami savo svarbų vaidmenį, turi teisę į pagalbą, taip pat į žinias, padedančias atrasti efektyvių vaikų auklėjimo būdų.

Pozityvus vaiko auklėjimas prasideda nuo jo gimimo: per pirmuosius trejus gyvenimo metus vykstant itin sparčiam kūdikio vystymuisi labai svarbu atliepti mažylių poreikius ir bendraujant suformuoti tvirtus pagrindus vėlesnei vaiko raidai, bendravimui bei siekiui tyrinėti. Žinoma, gera tėvų savijauta bei emocinė sveikata yra labai svarbios, siekiant sukurti vaikams saugią ir palankią aplinką, todėl mūsų vykdomose programose daug dėmesio skiriama geros tėvų savijautos temai.

Nuo 2019 m. vykdydami programą „Pozityvus auklėjimas kiekvienai dienai“ įsitikinome, kad pozityvi tėvystė padeda kurti tvirtus vaikų ir tėvų santykius bei įgalina problemas spręsti kartu, o tėvų gebėjimas laiku ir tinkamai pastebėti ir suprasti vaiko siunčiamus signalus bei reaguoti į juos įtvirtina rūpestingos priežiūros pagrindus ir užtikrina tinkamą vaiko raidą.

PARAMA PAŽEIDŽIAMIAUSIEMS VAIKAMS IR JŲ ŠEIMOMS

Vaikystė – ypatingas gyvenimo periodas, kai vaikas itin pažeidžiamas ir priklausomas nuo suaugusiųjų. Nuolat didinant paslaugų prieinamumą visoms šeimoms, auginančioms vaikus, siekiama stiprinti šeimas ir užtikrinti vaikų teisę į visavertį gyvenimą bei iš anksto užkirsti kelią galimiems vaiko teisių pažeidimams. Remiantis 2021 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atlikto tyrimo ir Lietuvai ruošiantis įgyvendinti Vaiko garantijų sistemą atliktos analizės duomenimis, išskiriamos šios pažeidžiamų vaikų grupės:

- vaikai iš šeimų, gyvenančių nepalankiomis sąlygomis ar susidūrusių su krizinėmis situacijomis (pvz., vaikai, gyvenantys šeimose, kuriose žemas pajamų lygis; vaikai, kuriuos augina vieniši tėvai);
- globojami vaikai ir vaikai institucijose;
- vaikai, turintys negalią, raidos ar elgesio sutrikimų;
- vaikai, patiriantys mokymosi sunkumų arba turintys specialiųjų poreikių;
- vaikai, linkę į teisės pažeidimus;
- tautinėms mažumoms priskiriami vaikai;
- vaikai migracijoje arba migrantų kilmės.

Šią dieną 1 iš 5 vaikų Europos Sąjungoje gyvena namų ūkiuose, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis. Remiantis 2022 m. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, Lietuvoje vaikų iki 18 m. skurdo rizikos lygis siekia 17,8 %.

Derindami vaikų psichosocialinių įgūdžių stiprinimo programas, tėvų palaikymą bei finansinę paramą, padedame sunkumų, krizių ir karo paveiktoms šeimoms, nes suprantame, kad vaikų skurdas neigiamai paveikia ne tik dabartinę jų gerovę, bet sukuria ilgalaikes pasekmes jų gyvenimui ir apskritai visuomenės gerovei. Skurdas veikia visus vaiko gyvenimo aspektus ir sukelia neigiamų pasekmių ne tik materialinei jo gerovei bei gebėjimui patenkinti turimus poreikius, bet taip pat daro ilgalaikį poveikį sveikatai ir akademiniais pasiekimams, o ilgalaikėje perspektyvoje – tolesnio išsilavinimo siekiui, galimybės įsidarbinti ir socialinei integracijai į visuomenę. 2024 m. mūsų atlikto tyrimo metu finansinę paramą gavusios lietuvių ir ukrainiečių šeimos (n=224), auginančios nepilnamečius vaikus, nurodė, kad sumažėjo įtampa tarp šeimos narių (72 %) bei jaučiamas stresas ir nerimas (86 %), išvelgė teigiamų pokyčių vaikų saugumo jausmo (77 %) ir gerovės (88 %) srityse.

Dar 1996 m. Lietuvoje atidarėme pirmąjį vaikų dienos centrą. 2024 m. pradžioje tokių dienos centrų, teikiančių akredituotas paslaugas, buvo net 508. Šiandien Socialinės apsaugos ir darbo ministerija bei savivaldybės siekia sudaryti sąlygas kryptingai vaikų dienos centrų plėtrai ir veiklai. Bendradarbiaudami su vaikų dienos centrais orientuojamės į saugių erdvių vaikams kūrimą, vaiko interesų ir poreikių supratimą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, prevenciškai prisidedame prie skurdo mažinimo, skatiname vaikų pilietiškumą, iniciatyvumą ir siekį lavintis.

KAIP SIEKSIME POKYČIŲ?

Vystysime **finansinės paramos** pažeidžiamiausioms šeimoms programas, stiprinsime **vaikų dienos centrus** ir teiksime paramą Lietuvoje apsistojuosiems pabėgėliams bei migracijos paveiktiems vaikams.

VAIKŲ DALYVAVIMAS IR ADVOKACIJA

56 %

Norėtu, kad vaikams būtų suteikta daugiau galimybių dalyvauti priimant sprendimus

47 %

Norėtu, kad visi vaikai būtų įtraukiami

44 %

Norėtu, kad būtų dalijamasi informacija, kaip į jų nuomonę buvo atsižvelgta

26 %

Mano, jog vaikams kylantys iššūkiai yra visiškai nesvarbūs politikams

58 %

Mano, jog vaikams kylantys iššūkiai politikams svarbūs tik iš dalies

Remiantis organizacijos „Gelbėkit vaikus“ apklausos* (2024 m. sausio mėn.) duomenimis, 14–18 m. jaunuoliai pritaria, kad suaugusieji dažniausiai atsiklausia jų nuomonės, prieš priimdami vaikams svarbius sprendimus, tačiau norėtu, kad vaikams būtų suteikta daugiau galimybių dalyvauti priimant sprendimus (56 %), kad visi vaikai būtų įtraukiami (47 %) ir būtų dalijamasi informacija, kaip į jų nuomonę buvo atsižvelgta (44 %). Reikšminga dalis respondentų skeptiškai atsiliepė apie Lietuvos politikų požiūrį į iššūkius, su kuriais susiduria vaikai: 26 % jaunuolių teigė, jog šie iššūkiai yra visiškai nesvarbūs politikams, dar 58 % mano, kad vaikams kylantys iššūkiai svarbūs tik iš dalies.

2023 m. birželio mėn. Lietuvoje apsilankiusi Jungtinių Tautų specialioji įgaliotinė smurto prieš vaikus klausimais Najat Maalla M'jid savo rekomendacijose valstybei pabrėžė, kad labai svarbu:

- užtikrinti lygiateisį ir įtraukų vaikų, ypač iš pažeidžiamų grupių, dalyvavimą sprendimų priėmimo procesuose, vystant esamus vaikų dalyvavimo mechanizmus, stiprinant jų dalyvavimą kuriant ir stebint vaikams skirtas programas ir paslaugas;
- įtraukti vaikus į pranešimų teikimo mechanizmų ir prevencinių veiklų kūrimą, ypač patyčių tema;
- užtikrinti vaikų dalyvavimą parlamento ir savivaldybių procesuose;
- skatinti ir remti vaikų bei jaunimo vadovaujamas iniciatyvas ir pilietinį aktyvumą.

Siekdami efektyviau atliepti vaikų poreikius ir suprasti jų kasdienes iššūkius, ypač daug dėmesio skiriame vaikų nuomonei.

KAIP SIEKSIME POKYČIŲ?

Kursime patariamąją **vaikų tarybą**, **kviesime vaikus tapti organizacijos nariais** ir prisidėti prie veiklų kūrimo, **klausime vaikų nuomonės** su jais susijusiais klausimais, **atstovausime** jų nuomonei viešojoje erdvėje ir siekiant pokyčių Lietuvoje.

Organizacija yra oficiali Europos Komisijos Vaikų dalyvavimo platformos (angl. EU Children's Participation Platform) narė Lietuvoje, padedanti įgarsinti vaikų nuomonę apie susijusius su jais sprendimus. Vaikų dalyvavimas įgyvendinant Tvaraus vystymosi tikslus (Darbotvarkė – 2030) ir atskaitomybės vaikams svarba yra kritinės reikšmės, nes vaikai yra „pokyčių agentai“, galintys padėti užtikrinant geriausią vaiko teisių atstovavimą visuomenėse.

Atsižvelgti į vaikų nuomonę svarbu bendrai vaikų gerovei ir vystymuisi. Tai skatintina, nes:

1. vaikų įtraukimas į sprendimų priėmimą suteikia jiems galimybę ugdytis savarankiškumo jausmą (atsižvelgiant į vaikų nuomonę ir ją priimant prisidedama prie vaikų savigarbos ir pasitikėjimo savimi stiprinimo);
2. dalyvaudami nevyriausybių organizacijų veikloje, vaikai mokosi pilietinio aktyvumo, komandinio darbo ir atsakomybės (tai padeda ugdyti kritinį mąstymą, problemų sprendimo ir bendravimo įgūdžius, suprasti įvairias perspektyvas, lavinti empatiją ir kurti teigiamus socialinius santykius);
3. vaikų nuomonės įtraukimas nevyriausybių organizacijų veikloje padeda ginti vaiko teises (vaikai gali tapti savo ir bendraamžių teisių gynėjais, taip prisidėdami prie visuomenės, kuri vertina ir saugo visų savo narių gerovę, kūrimo);
4. vaikams aktyviai dalyvaujant nevyriausybių organizacijų veikloje, pastarosios gali kur kas tiksliau identifikuoti vaikų poreikius ir kurti aktualesnes, labiau pritaikytas programas bei paslaugas.

*Organizacijos „Gelbėkit vaikus“ apklausa VAIKŲ NUOMONĖ DĖL ORGANIZACIJOS 2025–2027 M. VEIKLOS STRATEGIJOS, 2024 m. vasario mėn.

Gelbėkit vaikus

✉ informacija@savethechildren.org

☎ +370 5 261 0815

Juridinio asmens kodas 190780953
Vokiečių g. 28-16, Vilnius, LT-01130
Banko sąskaita: AB SEB bankas
IBAN LT147044060000348949